

Beskattningen i EU och Sverige

SVEN-OLOF LODIN

nr 5 2006 årgång 34

Det påstås alltför mycket om beskattningen inom EU och om relationen mellan svensk beskattning och beskattningen i andra EU-länder utan särskild grund eller genom att enskildheter rycks ur sitt sammanhang. En bredare bild är nödvändig för att en meningsfull diskussion ska vara möjlig. I denna artikel presenteras därför en sammanställning av ett antal strategiska skattesatser gällande under 2005 i flertalet EU-länder och några intressanta närstående länder. En teknisk kommentar till sammanställningen ges också för att materialet rätt ska förstås.

Att Sverige har den högsta avgifts- och skattebelastningen på arbete i EU förvånar inte många. Inte heller förvånar det att även Finland, liksom så många andra EU-länder, avskaffat sin förmögenhetsskatt om än först från 2006. Ett flertal skatteutredningar hade länge föreslagit detta. Men att Slovakien med sin s k platta inkomstskatt på 19 procent har så höga arbetsgivar- och egenavgifter att den sammanlagda skatte- och avgiftsbelastningen blir 52 procent, dvs lika hög som för en svensk industriarbetare, är nog en överraskning för de flesta. Från att för några år sedan varit klart konkurrenskraftig ligger nu den svenska bolagsskatten över genomsnittet i EU.

Bolagsskatten liksom mervärdes-skattens standardskattesats och marginalskatten på arbetsinkomster är vanligt förekommande i internationella jämförelser. Däremot brukar oftast inte arbetsgivar- och egenavgifter medtas. För att ge en riktig bild av skatte- och avgiftsbelastningen på arbetsinkomster

är detta dock nödvändigt, särskilt mot bakgrund av att de flesta länder liksom Sverige inte har något avgiftstak på arbetsgivaravgifterna, vilket ökar avgiftens skatteinslag. Dessutom är det väsentligt att dessa avgifter beaktas i diskussionen om platt skatt och dess för- och nackdelar.

Sammanställningen redovisas i tabell 1. Man kan naturligtvis ha olika uppfattningar om urvalet av skatteparametrar. Många hade förmodligen gärna sett en redovisning av genomsnittsskattesatser inom inkomstbeskattningen. En sådan hade emellertid måst innehålla ställningstagande till familjesituation, familjeinkomst, nationellt löneläge, köpkraft och förekomsten av olika avdrag. Därmed hade resultatet endast blivit olika enskilda exempel på skattenivå under särskilda personliga förutsättningar utan generell giltighet. Därför har något försök till en sådan redovisning inte gjorts.

Ser man på tabellen ur svensk synvinkel är det naturligt att vårt höga skattetryck, nära 13 procent högre än genomsnittet av de övriga, medför att vi ligger i topp i de flesta skatteslag. Hitills har dock den svenska bolagsskatten ansetts konkurrenskraftig. Men 2005 var den i EU genomsnittliga bolagsskattesatsen nere i knappt 25 procent från att 2004 ha varit lika med den svenska nivån 28 procent. Och utvecklingen nedåt fortsätter. I tre länder, Grekland, Holland och Tjeckien, har bolagsskatten sänkts eller föreslagits bli sänkt ytterligare under 2006.

Arbetsgivaravgiftsnivån är genomsnittligt nära 32 procent, men inte mindre än sju länder har lika hög eller högre arbetsgivaravgift än Sverige och flertalet av dem saknar tak på avgiften. Mest anmärkningsvärt är att Slovakien, 36,5 procent, Tjeckien, 35 procent, Estland 33 procent och Litauen 31 procent, som i debatten om platt skatt framhålls för sin

INLÄGG

Sven-Olof Lodin är professor i finansrätt och f d näringslivets skattesakkunnige. lodin.s-o@telia.com

låga inkomstskatt på arbete, har högre arbetsgivaravgifter än den personliga högsta marginalsikten. Därtill har de också egenavgifter, vilket gör att den totala skatte- och avgiftsbelastningen på arbete där är mycket högre än vad som i allmänhet uppfattats. Det betyder att även vid platt skatt är den sammanlagda avgifts- och skattebelastningen vid en arbetsinkomst upp till drygt 30 000 kr ca 52 procent, dvs lika hög i Slovakien, med 19 procents inkomstskatt, som i Sverige med en kommunalskatt på 32 procent.

Diskussionen om platt skatt

Mot bakgrund av dessa skattedata kan det finnas skäl att diskutera innebörden och effekterna av den platta skatten och ge ett annat perspektiv än det som vanligen förekommer i debatten. De länder som anses ha en platt inkomstskatt har alla behållit det personliga grundavdraget, vilket redan det gör att plattheten kan diskuteras. Så uppgår grundavdraget i Estland normalt till motsvarande ca 12 500 kr, i Tjeckien varierar det mellan 12 500 och 25 000 kr och i Slovakien mellan 22 500 och 45 000 kr. Genom förekomsten av ett grundavdrag blir en progressiv effekt inbyggd i systemet. För arbetsgivarens skatteavdrag medför detta att samma typ av skattetablell med olika skatteuttag i olika inkomstlagen som i ett formellt progressivt system behövs för att bestämma skatteuttaget, då medelskatten kommer att variera med inkomstens storlek.

I debatten utgår man oftast från att den platta skatten innebär en klar förenkling, även i de fall där man har invändningar mot denna. Men det progressiva element skatten ofrånkomligen medför, om man inte är beredd att inte ha något grundavdrag utan samma skattenivå från första kronan, innebär att

den platta skattens förenklingseffekt är starkt överdriven.¹ Det är de materiella reglerna – vilka inkomster som är skattepliktiga och hur och vilka kostnader som är avdragsgilla och tidpunkten för skatteplikten respektive avdragsrätten – och inte marginalsikterna, som är huvudorsaken till krånglet i inkomstbeskattningen. Den platta skatten innebär hittills i praktiken inget annat än att inkomstskatten är proportionell. Att vi redan har en verkligt platt skatt utan grundavdrag på kapitalinkomster i Sverige glöms oftast bort i diskussionen. Likaså att 80 procent av de svenska inkomsttagarna endast betalar kommunalskatt, vilken visserligen varierar mellan kommunerna men är proportionell inom varje kommun. För dessa inkomsttagare är inkomstskatten lika platt som i länder som står med platt skatt.

Att glömma bort arbetsgivaravgifterna och endast ta de låga formella inkomstskattesatserna i de nya EU-medlemmarna som utgångspunkt för en lämplig svensk skattenivå är inte meningsfullt. Med utgångspunkt från de offentliga utgifternas storlek i Sverige måste en proportionell inkomstskatt sättas ganska högt. Ett borttagande av den statliga inkomstskatten skulle kosta ca 40 mdr kr och motsvarar ca 10 procent av den kommunala inkomstskatten. Om skattebortfallet skulle täckas genom en motsvarande höjning av den kommunala inkomstskatten skulle denna behöva höjas med 10 procentenheter. En platt skatt skulle i så fall behöva ligga på ca 42 procent. Detta skulle innebära inte oväsentliga skattehöjningar för dem med lägre inkomster. Endast om man är beredd att drastiskt sänka de offentliga utgifterna kan man komma i närheten av den skattesatsnivå som oftast förutsätts i debatten.

De länder som har infört platt skatt

¹ Se exempelvis Normann (2006) och Sjögren (2006).

har, som framgår av tabellen, ett generellt skattetryck kring 30 procent jämfört med den svenska nivån på 50 procent. Att mot den bakgrunden ta dessa staters skattestruktur som utgångspunkt för en reformering av den svenska beskattningen är knappast realistiskt.²

Att skatteinkomsterna ökat så mycket i de tidigare öststaterna efter genomförandet av bl a platt skatt beror förmodligen, som Sanandaji (2006) påpekar, mindre på den platta skatten än på övriga ekonomiska reformer och större lojalitet mot staten efter frigörelsen. Det medför också att någon motsvarande effekt på skatteinkomsterna knappast kan förväntas i Sverige.

Övriga skatters utveckling

Trenden för mervärdesskatten är uppåtgående. Det är inte bara Sverige och Danmark som har den högsta nivån 25 procent. 2005 är vi fyra länder. Tyskland har som ett led i sin budgetsanering beslutat att från 2007 höja standardskattesatsen från 17 till 19 procent.

Ser man till inkomstmarginalskattens höjd ligger Sverige och Danmark högst i en klass för sig. Då ska man emellertid komma ihåg att det i Danmark inte finns någon arbetsgivaravgift genom att socialavgifterna är inkluderade i inkomstskatten. Detta medför ett i motsvarande mån högre löneläge.

Med bortseende från Tyskland, där högsta marginals-katten i samband med budgetsaneringen höjs från 42 till 45 procent på inkomster över € 250 000 (= ca 2,3 milj kr!), är trenden för marginalskatterna nedåtgående. Estland sänker sin högsta marginals-katt från 24 till 20 procent och Frankrike sin från 48 till 40 procent. Härigenom kommer den högsta genomsnittliga marginals-katten i de undersökta länderna att efter 2005 ligga

under 40 procent jämfört med Sveriges 57 procent. I allmänhet inträder dessutom den högsta marginals-kattenivån vid betydligt högre inkomstnivåer än i Sverige, även om inte alla når sin högsta nivå först vid flermiljoninkomster som i Tyskland.

Ser man på kombinationen av inkomstskatt med arbetsgivar- och egenavgifter och beaktar att avgifterna oftast är avdragsgilla är skillnaden inte lika stor. Sverige ligger dock klart högst med 67 procent mot genomsnittet 55,5 procent. Sverige har 11,5 procentenheter högre belastning på arbetsinkomster än genomsnittet.

Också den svenska kapitalinkomstskatten är numera högre än i de flesta länder, där trenden är nedåtgående. Läger man därtill förmögenhetsbeskattningen, i den utsträckning den fortfarande fungerar, blir den svenska kapitalbeskattningen högst. Sedan Finland och Luxemburg från 2006 avskaffat sina förmögenhetsskatter är det bara fyra av de 25 länderna som har någon förmögenhetsskatt. Den svenska skattesatsen är också unik. Exempelvis är den norska högst, 0,4 procent. Sverige, Italien och Portugal sticker ut bland EU15 genom att inte ha någon arvs- och gåvoskatt.

Sammanfattningsvis har Sverige med undantag för bolagsskatten således det högsta skatteuttaget på alla områden där vi har en beskattning. Och allra högst i jämförelse med andra länder är skattebelastningen på arbete och kapital. Den höga skattebelastningen på arbete påverkar arbetskraftskostnaderna uppåt, vilket i sin tur torde påverka sysselsättningen och konkurrensen om arbetstillfällen med andra länder. Att sänka skatten på aktivt arbete, till skillnad mot passiva inkomster, framstår

² Se exempelvis Munkhammar (2005). Hans exemplifiering av bolagsskattesatserna i Europa bortser också från delstatliga skatter (i Tyskland), vilket ger en felaktig bild av det verkliga skatteuttaget.

Tabell 1. Skatter och socialavgifter i EU och utvalda länder 2005, procent

	Skatt av BNP 04, %	Bolagsskatt skattesats, %	Arb givar avgift ca, %	Arb givar avgift tak	Moms standard-sats, %	Högsta marginal-skatt, %	Egen-avg ca, %	Egen-avg tak	Summa max skatt arbetsvar-, egenavg, %	Räntor, %	Kapitalinkomster Urdelning normalsats, %	Aktie-vinstskatt korta/långa, %	Förm skatt	Arvs- gävo-skatt
Belgien	47,4	34	32		21	50	13	X	62	15	25	0		X
Danmark	50,0	28	0		25	59	8		62	28-43 (59)	28-43 (59)			X
Estland	32,7	utdeln. 24	33		18	24>20	0		43	24>20	0			X
Finland/Helsinki	44,5	26	25		22	51	6,5		64	28	16		X	X
Frankrike	45,3	33,8	32,8-45	(X)	19,6	48 familje-uppdelning 40	21,5	(X)	<71	24	24		X	X
Grekland	37,7	29>25	28	X	19	40	16	X	66	10	0			X
Irland	31,7	12,5	10,8		21	42	9	(X)	53,0	20,0	20,0			X
Italien	42,1	33	34		20	43+1	8		62,5	27	13			X
Lettland	29,1	15	0		18	25	9		32	0	0	0		X
Litauen	28,7	15	31		18	33	3		51	15	15		X	X
Luxemburg	41,1	23	14		15	38	17		57	19	19		X	X
Nederländerna	38,8	30,5>30	18	X	19	52	7	X	53	1,2 av net-tokap 28	1,2 av net-tokap 0***	0		X
Norge	*43,9	28	14,1		25	43,5	7,8		57	19	19		X	X
Polen	34,3	19	17,5	(X)	22	40	18,7	(X)	54	20	20			X
Portugal	35,6	20-25	23,8		19	40	11		57	20	20			X
Schweiz/Zug	*29,8	15,5	6	X	7,6	23	6	X	25	13	13	0	X	X
Slovakien	30,6	19	36,5	X	19	19	13	X	52	19	19			X
Slovenien	39,9	25	15,9		20	50	22,1	X	68	25	50			X
Spanien	35,4	35	30,6	X	16	45	6,4	X	51	40	8**		X	X
Storbritannien	37,7	19-30	12		17,5	40	11	X	54	10-40	10-32**			X
Tjeckien	36,6	26>24	35		19	32	12,5	X	58	15	15	0		gävosk
Tyskland	40,0	26 (39 med näringskatt) 16	21	X	16	42	21	X	60	15-42	21			X
Ungern	39,2	16	29		25	38	13,5	(X)	60	0	25			X
Österrike	44,0	25	22	X	20	50	17,5	X	62	25	25	0		X
Genomsnitt	38,1	24,8	21,8		19,2	40,4	13		55,5	22,0	18	13/7		X
Sverige	51,2	28	32,7		25	57	0		67	30	30	30/30		X

* 2003 ** avräkning *** från 2006 normalränta skattefri

Anm:

i) Angivna skattesatser gäller från den 1 januari 2005. Redan beslutade skattesatsförändringar, i allmänhet sänkningar, för år 2006 har också införts och har markerats med >. Däremot har regeringars avsiktsförklaringar om skatteförändringar, vilket finns i många länder, inte beaktats.

Skattesatserna är ibland approximativa och beskrivningen förenklad för att möjliggöra redovisning i tabellform. Huvudkällan, *European Tax Handbook*, ger redan i sig en förenklad beskrivning av de olika ländernas skattesystem. Grundavdrag och sambeskattningsystem för makar har inte kunnat beaktas. Det medför att skattetrycket ibland överdrivs. Det gäller särskilt beträffande Tyskland och Frankrike vars sambeskattningsystem i praktiken starkt reducerar den faktiska skattesats som tillämpas. Även om tabellen härigenom inte anger en exakt bild av skatte- och avgiftsuttaget i de olika länderna, torde resultaten ändå ge en hygglig uppfattning om skattesystemens strukturer och uttagsnivåer.

ii) I Finland och Schweiz erlägger också bolag lokal inkomstskatt. Eftersom variationen är stor krävs här en specificering. För Finland har skattenivån i Helsingfors, där flest företag finns, använts. För Schweiz har Zug valts, där många – särskilt utländska – företag har sitt säte på grund av den låga lokala skattenivån.

iii) I Estland beskattas bolagsinkomst först när den utdelas, vilket markerats.

iv) Redovisningen av mervärdesskattenivåerna gäller enbart standarduttaget. Lägre uttag på särskilt livsmedel, apoteksvaror, etc ingår inte i redovisningen.

v) Vid redovisningen av den sammanlagda nivån på skatt och sociala avgifter beaktas i förekommande fall (dvs för det mesta) att avgifterna är avdragsgilla. För att få en enhetlig beräkningsmetod har därvid arbetsgivarens socialavgifter uttryckts i procent av inkomst + arbetsgivaravgift. Därefter har avdrag för avgiften skett i högsta marginalskattesatsen både när det gäller arbetsgivarens och den anställdes socialavgifter. Detta gäller också när tak för socialavgifterna föreligger. Däremot har vid summeringen den marginalskatt som gäller vid inkomst just under taket för socialavgifterna tillämpats. Detta har särskilt påverkat resultaten för Nederländerna och Spanien. Har denna summa blivit lägre än högsta marginalskatten har i stället för summan denna marginalskatt angivits. Långtgående schabloniseringar har använts. Den samlade skatte- och avgiftsbelastning som redovisas gäller därmed för inkomster i högsta marginalskatteläget, vilket särskilt påverkat resultatet för Frankrike, där en extra socialavgift utgår på den del av inkomsten som ligger inom det högsta skiktet.

I flera länder föreligger tak endast för en del av socialavgifterna, vilket har beaktats. När tak föreligger har detta markerats med ett X och om taket endast gäller för en del av avgifterna är markeringen (X).

vi) Vid presentationen av kapitalinkomstskatten har stora förenklingar varit nödvändiga. Grundavdrag och skattefrihetsgränser av olika slag har inte kunnat beaktas. Första procentsatsen gäller skatten på räntor och liknande. Den andra skattesatsen avser aktieutdelning. Därvid har de få kvarvarande fall av avräkningssystem, där aktieägaren får avräkna bolagets skatt helt eller delvis mot sin egen skatt på utdelningen, beaktats. Det estniska systemet för beskattning av bolagens vinster kan betecknas antingen som en bolagsskatt eller en utdelningsskatt. Här har den klassificerats som en bolagsskatt.

vii) Aktievinstbeskattningen präglas av olika grundavdrag, skattefrihetsgränser och olika skattesatser på grund av innehavstid eller innehavsstorlek. Det har varit omöjligt, förutom beträffande de länder som har skattefrihet för aktievinster, att göra en tabellarisk beskrivning av alla dessa variationer. Dock kan ett genomsnitt redovisas från de undersökningar om aktievinstskatten inom EU och OECD som Aktiespararnas Riksförbund genomfört.

viii) Baserna för förmögenhets- och arvsskatterna skiljer sig så mycket mellan olika länder att det endast varit möjligt att ange om skatten ifråga förekommer eller ej.

ix) För att underlätta jämförelsen mellan Sveriges och övriga länders skattesystem redovisas generell genomsnittsvärdena för behandlade länder exkl Sverige.

Källor: Aktiespararnas Riksförbund (2005), Eurostat (2006), International Bureau of Fiscal Documentation (2005), OECD (2005).

därför som angeläget, inte bara för att klara den internationella konkurrensen utan också för att uppmuntra till högre utbildning, som till följd av skattestrukturen ofta inte är lönsam i dag.

Kapital är den mest lätttröliga produktionsfaktorn. Vi har under en följd av år kunnat se hur den höga svenska kapitalbeskattningen förorsakat ett utflöde av svenskt kapital genom dels skattefusk dels kapitalstarka svenskers utflyttning, särskilt företagare som just sålt sina företag. Den svenska skattestrukturen är därför illa anpassad till de konkurrensproblem som Sverige som nation möter i allt större utsträckning. Samtidigt ser vi hur skattekonkurrensen medför fortsatta sänkningar av kapitalbeskattningen i vår omvärld. En bättre anpassning till den internationella situationen är nödvändig för att Sverige med tillförsikt ska kunna möta framtiden. Trenden går i stället mot ökad konsumtionsbeskattning där Sveriges höga beskattning inte längre framstår som så avvikande.

Det torde emellertid knappast räcka med strukturella reformer för att klara

den internationella skattekonkurrensen. Vårt höga skatteuttag och frågan om den offentliga sektorns storlek och vilka uppgifter som det är nödvändigt att den offentliga sektorn ska svara för måste tas upp till en ordentlig debatt.

REFERENSER

Aktiespararnas Riksförbund (2005), *Taxation of Individual Investors in the OECD and EU 2005*, Aktiespararna, Stockholm.

Eurostat (2006), *Tax Statistics, 2004*, Eurostat.

International Bureau of Fiscal Documentation (2005), *European Tax Handbook 2005*, IFBD, Amsterdam.

Munkhammar, J (2005), *Platta till skatten*, Svenska Nyhetsbyrån, Stockholm.

Normann, G (2006), *Komplett plattskatt*, Skattebetalarnas förening, Stockholm.

OECD (2005), *Revenue Statistics, Taxing Wages, 2003/04*, OECD, Paris.

Sanandaji, T (2006), "Platt skatt – effektivare skatter kan bli dyrbara", *Ekonomisk Debatt*, årg 34, nr 2, s 40-46.

Sjögren, T (2006), "Platt skatt – ett realistiskt alternativ?", *Ekonomisk Debatt*, årg 34, nr 2, s 30-39.